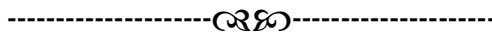

โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ห้วยใหญ่วังแคม อำเภอสระโบสถ์ จังหวัดลพบุรี

1. เรื่องเดิม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงรับโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยใหญ่วังแคม จังหวัดลพบุรี เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตามหนังสือสำนักพระราชเลขานุการ ที่ รล 0005/5102 ลงวันที่ 3 พฤษภาคม 2541 ทรงมีพระราชดำริว่าเป็นโครงการที่น่าสนับสนุน แต่มีข้อตกลงว่า

- 1) ผู้ที่บุกรุกในเขตโครงการ จะไม่ได้รับการชดเชย หรือเอกชนจะให้การชดเชยไม่ใช่เงินงบประมาณแผ่นดิน
- 2) ระบบต้องใช้ระบบของฝ่ายก่อน
- 3) ในพื้นที่ทำประโยชน์จะต้องส่งเสริมระบบทฤษฎีใหม่
- 4) ในอนาคตจะต้องขยายพื้นที่รับประโยชน์

2. วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโครงการสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น
- 2) มีแหล่งกักเก็บน้ำไว้ในฤดูแล้ง

3. การดำเนินงานสนองพระราชดำริ

ในปี 2542 กรมชลประทานร่วมกับจังหวัดลพบุรี ตรวจสอบพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ พบว่ามีราษฎรบุกรุกเข้าครอบครองและจะขอรับค่าชดเชยที่ดิน ซึ่งขัดต่อแนวพระราชดำริ ดังนั้นกรมชลประทานจึงใช้งบประมาณในระบบปกติ ดำเนินโครงการ

ด้านการส่งเสริมระบบทฤษฎีใหม่ กรมชลประทานได้ขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงาน กปร. เพื่อขุดสระเก็บน้ำตามโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ให้แก่เกษตรกรที่ได้รับการคัดเลือกจำนวนทั้งสิ้น 60 ราย แบ่งเป็น 2 รุ่น ๆ ละ 30 ราย โดยทั้ง 2 กลุ่มได้รับการส่งเสริมแนวทางการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ นอกจากนี้ กรมชลประทานมีแผนการที่จะส่งเสริมให้มีระบบท่อส่งน้ำจากอ่างเก็บน้ำห้วยใหญ่วังแฉ่ม เพื่อเติมน้ำให้แก่สระน้ำประจำไร่นาของเกษตรกรต่อไป

1. การก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยใหญ่วังแฉ่ม เสร็จเรียบร้อยแล้ว โดยไม่ต้องจ่ายค่าชดเชยผู้ที่บุกรุกในเขตโครงการฯ ทำให้ราษฎรในเขตพื้นที่ตำบลสระโบสถ์ ตำบลมหาโพธิ์ และตำบลนิคมชัยประมาณ 7,000 ไร่ ได้มีแหล่งน้ำไว้ใช้สำหรับการอุปโภค-บริโภค และทำเกษตรกรรม

2. การใช้ระบบของฝาย ซึ่งปัจจุบันราษฎรได้ใช้น้ำจากการปล่อยน้ำของอ่างห้วยใหญ่วังแฉ่มผ่านฝายวังแฉ่ม และแนวคลองธรรมชาติ

3. การส่งเสริมระบบทฤษฎีใหม่ในพื้นที่ทำประโยชน์ ปัจจุบันมีราษฎรในเขตพื้นที่โครงการฯ ทำทฤษฎีใหม่ได้สมบูรณ์สามารถเป็นต้นแบบให้กับเกษตรกรรายอื่นๆ จำนวน 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 4.3

4. ในอนาคตต้องขยายพื้นที่รับประโยชน์ ได้มีการก่อสร้างระบบส่งน้ำเป็นคลองลาดคอนกรีตฝั่งซ้าย-ขวา รวมความยาว 27.1 กิโลเมตร ซึ่งจะสามารถขยายพื้นที่รับประโยชน์ได้มากขึ้นประมาณ 23,700 ไร่

4. ผลประโยชน์ของโครงการ

1) ผลต่อการประกอบอาชีพ

จากการดำเนินงานโครงการฯ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนในระดับครัวเรือนอย่างชัดเจน คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมดของกลุ่ม 1 เกษตรกร 25 ครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 100 ได้รับประโยชน์โดยตรงจากการใช้น้ำโครงการห้วยใหญ่วังเขมร่วมกับสระเก็บน้ำที่ได้รับการสนับสนุนชุดให้พร้อมทั้งปัจจัยการผลิต เพื่อส่งเสริมอาชีพการทำเกษตรกรรมตามแนวทฤษฎีใหม่ ส่วนกลุ่ม 2 เกษตรกร 26 ครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 100 ได้ใช้น้ำจากโครงการฯ ร่วมกับน้ำจากสระ สำหรับกลุ่ม 3 เป็นเกษตรกรที่ได้ใช้น้ำจากโครงการฯ ผ่านระบบฝายหรือการส่งน้ำตามคลองธรรมชาติ จำนวน 60 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 92.3 ของครัวเรือนทั้งหมด อย่างไรก็ตาม ยังมีเกษตรกรบางส่วน จำนวน 5 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 7.7 ของครัวเรือนทั้งหมด ไม่ได้รับประโยชน์จากแหล่งน้ำในโครงการฯ แต่ประการใด

2) ผลทางเศรษฐกิจ

ประชาชนในเขตพื้นที่โครงการฯ ส่วนใหญ่มีรายได้หลักจากการทำนาและทำไร่ ซึ่งมีรายได้สุทธิจากการเพาะปลูกเฉลี่ย 91,850 บาท/ครัวเรือน ทั้งนี้ รายได้ที่สำคัญของครัวเรือนมาจาก 3 แหล่งด้วยกัน คือ จากการรับราชการ เป็นรายได้สุทธิเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ รายได้จากการเพาะปลูก และรายได้จากการทำงานโรงงาน นอกนั้นเป็นรายได้จากประเภทอื่น ๆ เช่น ธุรกิจส่วนตัว ค่าขายบุตรหลานส่งมาให้ เป็นต้น ในปี 2551 เมื่อรวมรายได้สุทธิจากทุกแหล่งที่มาแล้วมีรายได้สุทธิเฉลี่ยปีละ 146,655 บาท/ครัวเรือน สำหรับการศึกษาครั้งนี้พบได้อย่างชัดเจนว่า รายได้ของคนในครัวเรือนในเขตพื้นที่โครงการฯ มีรายได้เฉลี่ยคนละ 48,885 บาท ซึ่งเป็นรายได้ที่อยู่ในเกณฑ์ที่ดีเมื่อเทียบกับเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) หมวดเศรษฐกิจ ที่ว่าครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าคนละ 23,000 บาท/ปี และจากรายงาน จปฐ. ของครัวเรือนประชาชนทั้งหมดในอำเภอสระโบสถ์ ในช่วงเวลา 3 ปีที่ผ่านมา คือ ปี 2549 - 2551 รายได้เฉลี่ยของคนในครัวเรือนยังต่ำกว่ารายได้เฉลี่ยของประชากรในเขตพื้นที่โครงการฯ แต่ราษฎรยังคงมีหนี้สินที่ค่อนข้างสูง เฉลี่ยจำนวน 141,162 บาทต่อครัวเรือนของผู้ให้สัมภาษณ์ที่ตอบว่ามีหนี้สิน จำนวน 95 คน โดยเป็นหนี้สินที่กู้มาแต่เดิมและผ่อนใช้ในเวลาระยะยาว ซึ่งกู้มาเพื่อใช้ในการลงทุนใน ภาคการเกษตรเพียงอย่างเดียวถึงร้อยละ 54.7 นอกจากนั้นเป็นการกู้มาใช้เพื่อการลงทุนในภาคการเกษตรรวมกับการค้าขาย การศึกษาบุตร การรักษาพยาบาล การซื้อทรัพย์สินที่จำเป็นและการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน สำหรับแหล่งกู้เงินส่วนใหญ่กู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 52.6 และสถาบันการเงินอื่น ๆ ได้แก่ กองทุนหมู่บ้าน สหกรณ์การเกษตร

3) ผลทางสังคม ประชาชนในเขตพื้นที่โครงการฯ มีการรวมกลุ่มทางสังคม

เพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน ร้อยละ 48.3 ซึ่งเป็นกลุ่มออมทรัพย์มากที่สุด นอกจากนั้นเป็น กลุ่มสตรีกรรมการหมู่บ้าน ฯลฯ ส่วนกลุ่มทางอาชีพนั้น มีการรวมกลุ่มร้อยละ 31.0 ได้แก่ กลุ่มทำนา กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มสหกรณ์การเกษตร อย่างไรก็ตาม สำหรับการลงแขกใช้แรงงานกันในการทำนา ทำไร่ ในหมู่บ้านก็ยังคงมีเหลืออยู่ แม้ว่าปัจจุบันจะมีการว่าจ้างแรงงานกันเป็นส่วนใหญ่ โดยชาวบ้านจะเรียกว่า การเอาแรง ซึ่งเป็นผลสะท้อนได้ถึงประชาชนในหมู่บ้าน ยังมีความรักความสามัคคีกันอีกมาก และเห็นได้ชัดเจนจากเมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับตนเองหรือครอบครัวจะไปปรึกษาหารือกับผู้นำชุมชน เพื่อนบ้านและญาติ เป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นการดำเนินกิจกรรมใด ๆ ของโครงการฯ ในอนาคตหากสนับสนุนให้ผู้นำชุมชนเข้ามามีบทบาทในกิจกรรมด้วยก็จะทำให้ประชาชนเกิดการยอมรับเป็นผลดีต่อการพัฒนา

5. การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ได้รับประโยชน์จากโครงการฯ

ส่วนใหญ่ มีส่วนร่วมในกิจกรรมของโครงการฯ ได้แก่ กิจกรรมการประชุม การเข้ารับอบรมอาชีพ การส่งเสริมอาชีพและการเป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ และกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ทั้งนี้ประชาชนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของโครงการฯ ในเรื่องการได้อุปโภคบริโภคน้ำจากโครงการฯ เพื่อใช้ในการเพาะปลูกมากกว่าเรื่องใด ๆ ซึ่งแสดงถึงความสำเร็จของโครงการฯ ในด้านการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ และการสนับสนุนสระน้ำให้กับประชาชนในเขตพื้นที่โครงการมากกว่าเรื่องใด ๆ
